

CITHARA SANCTORUM V KNIHOVNĚ JAROMÍRA LOUŽILA, DĚICTVÍ EVANGELICKÉ RODINY MOLNÁRŮ¹

Richard Šípek

Cithara sanctorum in the Library of Jaromír Loužil, a Heirloom of the Evangelical Molnár Family

Abstract: The article describes the fates of three owners of the evangelical songbook *Cithara sanctorum*, which was, as a family heirloom, handed down in the evangelical Molnár family. The first owner was the Hořátev minister Jan Molnár, son of the minister Péter Molnár, who had come to Bohemia from Hungary immediately after the Toleration Patent was issued. The second owner, Bedřich Molnár, worked as a judge in numerous Czech towns and subsequently as a member of the Supreme Evangelical Council in Vienna. The third possessor was Bedřich Molnár's daughter Anna Molnárová, married Loužilová, who brought the book as a dowry to the Jaroměř dentist and bibliophile Jan Loužil. In 2000, his son Jaromír Loužil sold most of his own and his father's collection to the National Museum Library.

Keywords: Evangelical Church – Molnár – Hořátev – provenance – library history – PROVENIO – *Cithara sanctorum*

V letošním roce dokončili pracovníci oddělení rukopisů a starých tisků Knihovny Národního muzea katalogizaci knižní sbírky filozofa a germanisty Jaromíra Loužila (1926–2013),² známého především jako autora edice souborného díla Bernarda Bolzana, která vycházela v nakladatelství Friedrich Frommann ve Stuttgartu,³ a řady dalších původních či překladových prací převážně filozofického obsahu. Jaromír Loužil nesměl od 50. let minulého století z politických důvodů působit v akademickém prostředí, v němž se po studiích filozofie nadějně etabloval. Pět let pracoval v jaroměřské okresní knihovně (1952–1956) a po stejnou dobu v Krajském muzeu v Hradci Králové (1956–1960), aby nakonec zakotvil v Literárním archivu Národního muzea, později Literárním archivu Památníku národního písemnictví, v němž působil 26 let až do roku 1986.

Jaromír Loužil odprodal v roce 2000 část své knižní sbírky Knihovně Národního muzea. Z celkového počtu 285 svazků jde převážně o staré tisky a knihy z 19. století, které zakoupil či jinou cestou získal již jeho otec, významný jaroměřský patriot Jan Loužil (1893–1960).⁴ Kromě své profese zubního lékaře proslul Jan Loužil všestrannými zájmy, mezi něž patřil zpěv, režie ochotnického divadla v Jaroměři, předsednictví v hasičském spolku, aktivní účast na činnosti Sokola a Junáka a v neposlední řadě sbírka starých tisků, bibliofilii a soubor korespondence významných osobností. Jak velkou

část knihovny Jana Loužila Knihovna Národního muzea získala, ukáže teprve zevrubný průzkum Literárního archivu PNP. Můžeme však předpokládat, že jeho syn Jaromír Loužil odprodal knihovně historickou část fondu knižní sbírky svého otce v úplnosti a ponechal si odbornou literaturu, již vyžadovala jeho editorská práce. Dominantou Loužilovy knihovny jsou především české evangelické tisky z druhé poloviny 17. a z 18. století v exilových edicích německých a uherských tiskáren s obvyklými místy tisku v Drážďanech, Berlíně, Lipsku a Bratislavě. Jedná se převážně o reedice spisů Jana Amose Komenského, bratrských modlitebních knih a kancionálů.

Mezi těmito knihami zaujímá zvláštní místo lipské vydání kancionálu slezského teologa Jiřího Sarganka *Cithara sanctorum* z roku 1737.⁵ Obsahuje totiž přípisky několika generací starého evangelického rodu Molnárů. Knihu s sebou coby věno přinesla žena Jana Loužila a matka jeho syna Jaromíra Anna, rozená Molnárová. Nejen z vlastnických přípisků, ale také podle skvělého stavu knihy, velmi dobře zachované ručně kolorované vazby, zlacené cizelované ořizky a pečlivého uložení knihy v pouzdře z lepenky je patrné, že se kniha v rodině těšila zvláštní úctě a dědila se coby rodinný poklad z generace na generaci. Následující stránky jsou pokusem o stručné zachycení životního běhu členů rodiny Molnárů, s nímž je pevně svázán i osud tohoto nevelkého svazku.

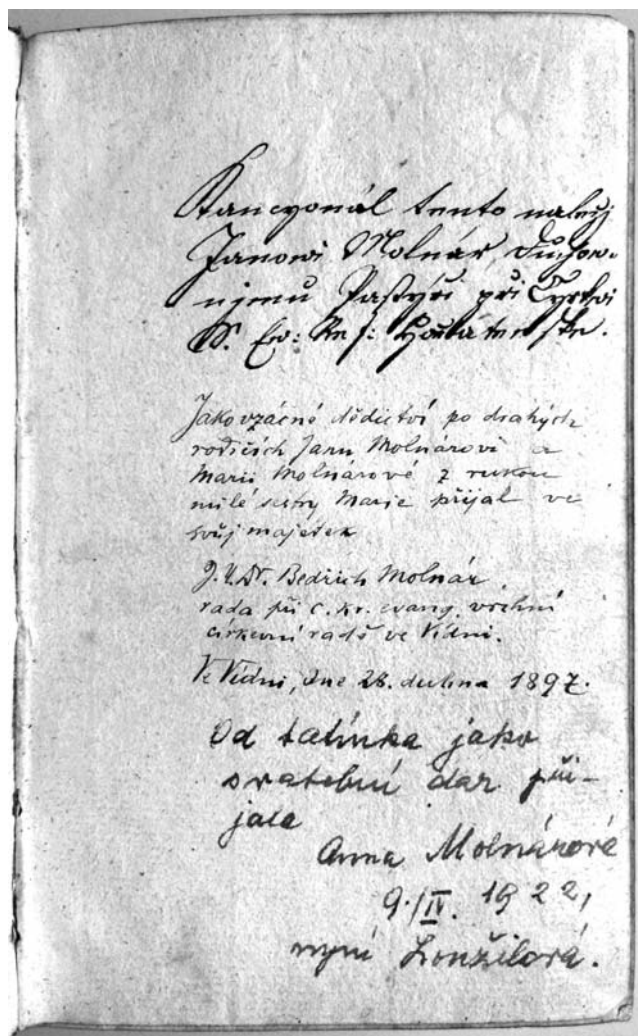
¹ Studie vznikla v rámci projektu NAKI DF12P01OVV023 PROVENIO: Metodika výzkumu knižních proveniencí.

² UHLÍŘ 2011, s. 96–97. PETRBOK, ŠÍPEK 2013.

³ BOLZANO 1975. BOLZANO 1977. BOLZANO 1978. BOLZANO 1985. BOLZANO 1989. BOLZANO 1994–2006.

⁴ UHLÍŘ 2011, s. 95–96. LOUŽIL 1962.

⁵ *Cithara sanctorum*, Zgew. 5, 8. aneb *Žalmy a pjsně duchownj staré y nowé, kterýchž cýrkew ewangelická při weyročnjch slawnostech a památkách a w potřebách swých obecnjch y obzwlasstnjch k chwále Božj, k spasytedlnému wěřjčjch wzdělanj, a k hognému w Duchu obweselenj a potěssenj, s mnohým prospěchem bud' k zpjwánj, bud' k tichému modlenj se, bud' k wynavčenj we wsselikých člankách wčenj křestianského, wjzwati může ...* Lipsko 1737. Knihovna Národního muzea. LOUŽIL 54.

Provenienční záznamy členů rodu Molnárů na přední před-
sádce bratrského kancionálu

Na přední předsádce kancionálu jsou zaznamenány tři
vlastnické poznámky dokladující jeho postupné majitele:

1. „Kancyonál tento naležj Janowi Molnár, duchownjmu
Pastýři při Cyrkwi S[waté]. Ew[angelické]: Ref[ormo-
wané]: Hořátewske.“
2. „Jako vzácné dědictví po drahých rodičích Janu Mol-
nárovi a Marii Molnárové z rukou milé sestry Marie při-
jal ve svůj majetek J.U.Dr. Bedřich Molnár, rada při
c[ísařsko]. kr[álovské]. evang[elické]. vrchní církevní
radě ve Vídni. Ve Vídni, dne 28. dubna 1897.“
3. „Od tatínka jako svatební dar přijala Anna Molnárová
9. / IV. 1922, nyní Loužilová.“

Kromě kancionálu „Cithara sanctorum“ obsahuje kni-
hovna Jaromíra Loužila pouze jednu knihu s provenienčním
záznamem rodiny Molnárů. Na přední předsádce „Písní
duchovních evangelistských“ v předposledním králickém
vydání z roku 1615 je černým inkoustem vyveden jedno-
duchý podpis „Molnár“ bez další identifikace.⁶

JUDr. Bedřich Molnár, soudce a později člen Císařsko-
královské vrchní evangelické rady ve Vídni, který stojí
přibližně uprostřed rodové linie majitelů kancionálu, po
sobě zanechal dva sešity stručných, nicméně obsahově
velmi zajímavých pamětí. Představují co do výpovědní
hodnoty nejrelevantnější pramen k osudům molnárovské
rodiny. První, starší verze, kterou Bedřich Molnár sepsal
v prosinci roku 1921, zůstala v rukopisné podobě v majet-
ku jeho vnučky Jany Jasné, které patří můj velký dík za
jejich zpřístupnění.⁷ Druhou, o šest let mladší verzi, kterou
nazval „Z farského koutku“, dokončil Bedřich Molnár
o Vánocích roku 1927, necelý rok před svou smrtí. Tento
druhý sešit vydal tiskem v roce 1982 na pokračování
v časopise *Kostnické jiskry* nejprve vnuk Bedřicha Molnára,
významný český protestantský teolog Amedeo Molnár.⁸
V prosinci loňského roku je znovu tiskem pro své blízké
vydala vnučka Bedřicha Molnára a Amedeova sestřence
Jana Jasná. Obě verze pamětí jsou základním pramenem
pro rekonstrukci osudů majitelů Sargankova kancionálu.
Protože v případě první edice pamětí z roku 1927 v kost-
nických jiskrách je Amedeo Molnár redakčně krátil, bude
nadále odkazováno na druhé nezkrácené vydání Jany Jasné
z loňského roku.

Zakladatel rodu Molnárů, helvétského, nebo též refor-
movaného vyznání, přišel do Čech z Uher krátce po vyhlá-
šení tolerančního patentu. Péter Molnár (1755–1814) se
narodil v uherské obci Alsóörs na břehu jezera Balaton.⁹
Vystudoval teologii v Šarišském Potoce a do Čech byl
vyslán roku 1783 podobně jako řada dalších uherských
evangelických duchovních na základě žádosti nově usta-
vených českých a moravských evangelických sborů.¹⁰
V pamětech z roku 1921 Bedřich Molnár velmi barvitě
a podrobně líčí výzvu k misijní cestě proslovenou v kázání
ke studentům teologie rektorem Koleje sv. Jiří v Sárospatak.
Spolu s Péterem Molnárem uposlechli výzvy další tři studen-
ti, kteří s ním odešli sloužit českým a moravským evange-
lickým sborům.

Jako farář působil Péter Molnár na řadě míst v Čechách.
Ponejprv v Lozicích mezi Chrudimí a Vysokým Mýtem
(1783–1783). V roce jeho nástupu zde byla dokončena stav-
ba tolerančního kostela, který se dochoval do dnešních dnů.
Pokračoval v nedaleké Krouně (1785–1791), kde vznikl již
před koncem roku 1781 vůbec první reformovaný sbor na
českém území, poté ve Chvaleticích (1791–1800) a Proseči
(1800–1806). V době svého prosečského působení zastával
rovněž úřad chrudimského seniora. Posledních osm let své-
ho života byl pražským seniorem a farářem v Krabčicích.
Péter Molnár měl se svou manželkou Marií Annou, roz.
Toronayovou, celkem jedenáct dětí, mezi nimi také syna
Jana, který se narodil 12. srpna 1797 během Molnárova
chvaletického působení. Jan je současně prvním majitelem
Sargankova kancionálu, který se zvětšil dobře čitelným
kurentem na přední předsádce knihy. Péter Molnár zemřel

⁶ *Pjsně duchownj ewangelistské z Pjsem swatých, a w nich zawřeného Božjho učenj, složené, z přjčín hodných opět bedliwě přehlédnuté.* Kralice 1615. Knihovna Národního muzea. LOUŽIL 20.

⁷ MOLNÁR 1921 – Paměti jsou zapsány na 37 stranách běžného školního sešitu.

⁸ MOLNÁR 1982. REJCHRTOVÁ 1999.

⁹ MOLNÁR 1921, s. 1–2.

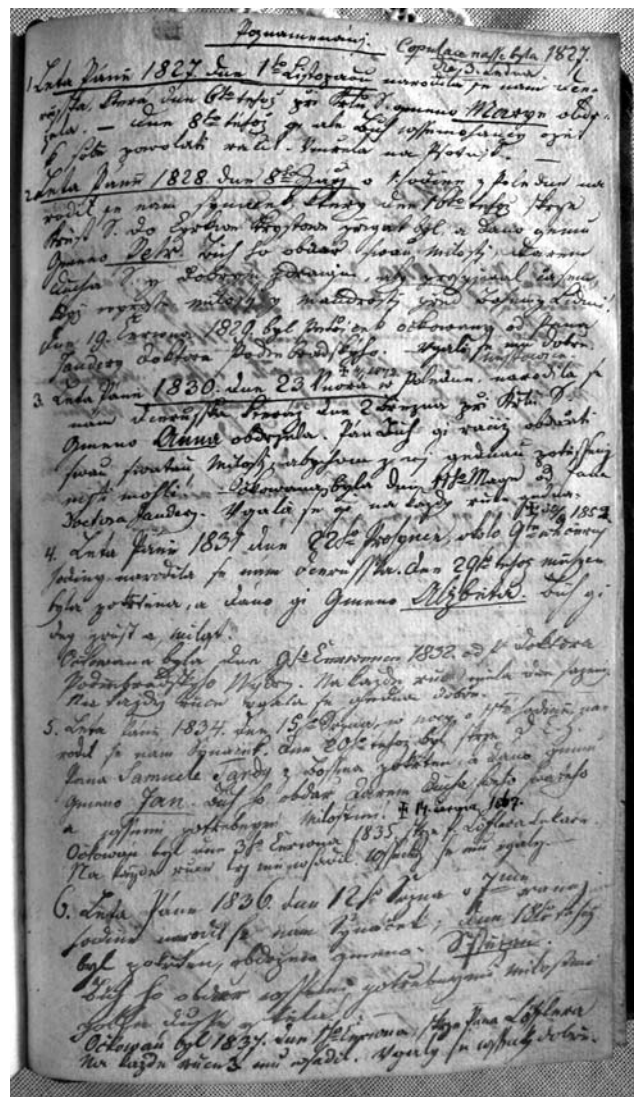
¹⁰ HREJSA 1927, s. 44–45. MOLNÁR 1921, s. 3–6. MOLNÁR 2013, s. 16. RYCHETSKÝ 2008, s. 12.

v lednu 1814 v místě svého posledního duchovního působení v Krabčicích pod Řípem na následky „zlé nemoci nervové“, již se nakazil při ošetřování raněných vojáků v nemocnici v Roudnici nad Labem. V Krabčicích je také pochován.¹¹

Jeho syn Jan Molnár (1797–1852)¹² byl na gymnaziální studia poslán do Lučence v tehdejších Horních Uhrách a na studium teologie do Bratislavy, tehdy uherského Prešpurku. Po návratu do Čech pobýval u svého bratra Gabriela Molnára, faráře ve Sloupnici (1816–1843), a u strýce Mikuláše Toronaye, faráře ve Velimi (1800–1829),¹³ kde si ho podle Tardy všiml hořátevský sbor, když hledal po smrti prvního faráře náhradu. Dne 25. března 1821 byl Jan instalován jako farář sboru v Hořátví s ročním platem 300 zlatých ve stříbře.¹⁴

Reformovaný sbor v Hořátví patřil mezi nejstarší toleranční společenství v Českých zemích a pod jeho působnost spadaly také okolní obce Chvalovice, Polabec, Kluk, Přední Lhota, Písková Lhota, Vrbová Lhota, Kostelní Lhota, Zvěřinec, Písty, Hradištko, Sadská spolu s dnes již zaniklým Eichelburgem, Kovanice a Třebestovice.¹⁵ Roku 1783 byl do Hořátve povolán první kazatel, Lázsló (Ladislav) Baka, původem ze vsi Fülesd z župy Szabolcs-Szatmár-Bereg na severovýchodě dnešního Maďarska.¹⁶ Podobně jako Péter Molnár studoval i Baka v Šarišském Potoce. Do Hořátve dorazil na konci června roku 1783 jako devětadvacetiletý mladý muž a v Hořátví jako kazatel zůstal až do své smrti roku 1820. Postupně zastával úřad pražského seniora (1784–1810) a českého superintendenta evangelické církve reformovaného vyznání. Roku 1786 vystavěli hořátevští evangelíci v obci faru a školu a v letech 1791–1792 kamenný kostel, který byl vysvěcen 30. září 1792. Do té doby se bohoslužby konaly ve stodole statkáře Kubička. Farář Baka se nikdy neoženil a zemřel bezdětný, avšak mezi jeho farníky kolovaly ještě dlouho historky o jeho nadlidské síle, mimo jiné o tom, jak v Debrecíně holýma rukama zlomil vaz zuřivému býku, který uprchl z jatek.¹⁷

Krátce po nástupu Jana Molnára coby nového hořátevského kazatele přistoupili místní k vybudování nové fary, která měla napříště sloužit nejen jako Molnárův příbytek, ale také jako sídlo školy, jejíž stará budova byla pro celkovou zchátralost demolována.¹⁸ Na novou farní budovu vzpomínal pak Bedřich Molnár ve svých pamětech jako na idylický “farský koutek“, v němž trávil své dětství.¹⁹ Jan Molnár se oženil 3. ledna 1827 s Marií, rozenou Kazayovou, dcerou původem uherského faráře Jánose Kazaye, který působil jako kazatel v Libštátě a v Chlebech severně od Nymburka.²⁰ Marie porodila Janu Molnárovi mezi lety 1827 a 1846 celkem deset dětí, z nichž však prvorozená

Poznámky Jana Molnára o narození jeho dětí a očkovaní proti neštovicím na zadním vakátu bible. (S laskavým souhlasem paní Jany Jasně.)

Marie zemřela týden po porodu. Na dvou vakátech na konci prvního vydání Bible berlínské z roku 1807²¹ si Jan Molnár vedl pečlivé záznamy nejen o narození všech dětí, ale také o jejich očkovaní proti neštovicím, a to do nejmenších detailů zachycujících jméno lékaře, který očkovaní provedl, počet nasazených “chrániček“ a počet “chrániček“, které se ujaly. Jedná se o pozoruhodnou evidenci z doby, kdy vakcinace proti neštovicím nebyla v Českých zemích obecně rozšířena. O bibli a záznamech v ní se v pamětech z roku 1927 zmiňuje i Bedřich Molnár,²² jehož narození jako nej-

¹¹ MOLNÁR 1921, s. 8.

¹² TARDY 1868, s. 15.

¹³ RYCHETSKÝ 2008, s. 14.

¹⁴ MOLNÁR 1921, s. 9. MOLNÁR 2013, s. 17, 24. TARDY 1868, s. 15.

¹⁵ PAMÁTKA 1893, s. 11–14.

¹⁶ TARDY 1868, s. 12–15. RYCHETSKÝ 2008, s. 7.

¹⁷ ALMANACH 1881, s. 106–107. MOLNÁR, Bedřich. *Z farského koutku*, č. 33, s. 3.

¹⁸ TARDY 1868, s. 16.

¹⁹ MOLNÁR 2013, 15–16.

²⁰ MOLNÁR 1921, s. 9.

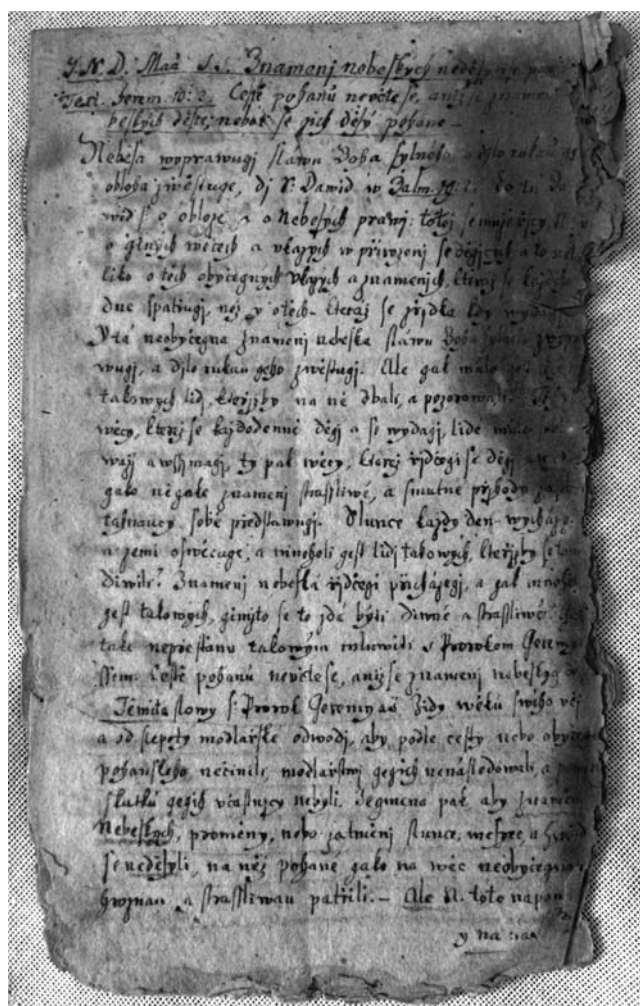
²¹ BIBLE 1807.

²² Rovněž Berlínskou bibli se záznamy Jana Molnára mi laskavě zpřístupnila paní Jana Jasná, za což jí na tomto místě ještě jednou děkuji.

mladšího potomka uvádí poslední desátý záznam z 5. června 1846 pod jménem „Frydrych“.

O prvním majiteli bible hovoří kaligraficky vyvedené rukopisné exlibris na přední předsádce knihy: „*Tato Bible náleží Jánowy Molnárowy S krábssic Sinu Petra Molnára z Numera XXVI. Optimum Patrimonium.*“ Na předním přídeští je bible označena mladším grafickým exlibris Jana Břetislava Molnára s mapou Československa, vyobrazením zříceniny hradu Orlik u Humpolce s letopočtem 1895 a emblémem hořícího srdce probodnutého dvěma šípky. Stejným emblémem byl zdoben prsten Pétera Molnára, o němž jeho vnuk Bedřich hovoří jako o jediné památce, která mu po dědovi zůstala.²³

Farář Jan Molnár zemřel v červenci roku 1852 po delší plicní nemoci, kterou si prý přivodil při vypravování pohřbu v mrazivém počasí předchozí zimy. V souvislosti s pohřbem Jana Molnára stojí za zmínku účast katolického faráře Maryšky z nedalekých Kovanic, přítele Jana Molnára, za-

První strana kázání Jana Molnára o Halleyově kometě. (S laskavým souhlasem paní Jany Jasně.)

znamenána opět v pamětech Bedřicha Molnára: „*Nabídl prý mamince své rámě a kráčel s ní za rakvi k poslednímu tatínkovu odpočinku.*“²⁴ Ne zcela běžný obraz v době, kdy mezi oběma konfesemi panovala – v lepším případě – nedůvěra.

Pozoruhodný vhled nejen do kazatelské a osvětové činnosti Jana Molnára, ale i soudobých evangelických farářů obecně poskytuje nedatovaný a bohužel již značně poškozený autograf Jana Molnára na šesti dvoulistech s nedělním kázáním na text z 10. kapitoly proroka Jeremiáše: „*Cestě pohanů neučte se, aniž se znamení nebeských děste, neboť se jich děsí pohané.*“ Celé kázání je především osvětovým textem majícím rozptýlit pověřivý strach prostého lidu před Halleyovou kometou, která se právě objevila na nebi a o níž hovoří několik odkazů přímo v textu kázání. Vznik kázání lze tedy téměř s jistotou datovat mezi léta 1835 a 1836, přesněji do doby, kdy byla Halleyova kometa viditelná pouhým okem, tedy od srpna 1835 do počátku května následujícího roku.²⁵ Celé kázání je prostoupeno snahou vysvětlit farníkům skutečnou povahu komety a dalších nebeských „znamení“ z astronomického hlediska a ve výsledku je tak nejen zbavit strachu, ale probudit v nich o podobné jevy zájem o to větší, oč vzácnější tyto úkazy jsou. Protože: „*I ta neobyčejná znamení nebeská slávu Boha silného vypravují a dílo rukou jeho zvěstují.*“²⁶ A protože i prorok Jeremiáš nabádá Židy: „*Zejména pak aby znamení nebeských, proměny, nebo zatmění Slunce, Měsíce a hvězd se neděsili, na něž pohané jako na věc neobyčejnou, hroznou a strašlivou patřili,*“ uvádí farář Jan Molnár své kázání osvětlením příčin a průběhu zatmění: „*Někdy zázračné jako při umučení Krista Pána, kteréž bylo na plně Měsíce, ježto obyčejná zatmění bývají na nov Měsíce aneb blízko toho času. Někdy pak bývá týchž světél nebeských velikých dvou zatmění podle příčin a prostředka k tomu napomáhajících. Slunce zatmění děje se tak, když Měsíc jsouc [ve] spojení s Sluncem tělem svým zastíňuje našemu zraku tělo slunečné více nebo méně. ... Krátce: Zatmění Slunce bývá, když Měsíc mezi Sluncem a Zemí stojí, tehdež Měsíc buď všecky, nebo aspoň z částky slunečné papršlky nám odnímá a to jest příčina, že tehdež větší aneb menší tmavost máme.*“²⁷ Podobně vysvětluje Molnár i zatmění měsíce. Zvláštní pozornost a svérázné vysvětlení věnuje „čermankům“, pod něž započítává i polární záři: „*K známějšímu znamení nebeskému patří též čermanky, nebo to krásné světlo na obloze od půlnoční strany, kteréž se v zimě někdy spatřuje po západu slunce. Tu trefnou červenou barvu působí oheň elektrický, kterýž v hořejší povětrné krajině zmrzlé páry do běhu přivádí, že se světlost hvězd a měsíce v těch nad prach menších ledových prachýlkách barevně spatřuje tak rovně jako světlost slunce v krapějkách dešťových při duze. ... Nebo obyvatelé na nezadnější straně půlnoční šest měsíců ustavičně den a ostatní čas [samu temnost] mají. Půlnoční ty čermanky aneb světla tu dlouhou noc jim osvěcují, takže i pocestní snázeji cestu svou i jiní práci svou*

²³ MOLNÁR 1921, s. 9.

²⁴ MOLNÁR 2013, s. 34.

²⁵ HEIDARZADEH 2008, s. 213–214. Výjimku představuje období od poloviny listopadu do poloviny prosince, kdy byla kometa příliš blízko slunce a byla proto pouhým okem nerozpoznatelná.

²⁶ KÁZÁNÍ, s. [1]. – Pro lepší čitelnost je v tomto případě text transkribován a nikoliv transliterován, jako je tomu v případě provenienčních záznamů v kancionálu.

²⁷ KÁZÁNÍ, s. [2–3].

*pohodlněji konati mohou.*²⁸ Přirozené vysvětlení nalézá i pro kulové blesky „ohnivé koule“, které „lid prostý rozličně ... jmenuje: ohnivý drak, ohnivý muž ...“: „Ty věci nic jiného nejsou než tučné ze země vystupující a v povětří shromážděné a zapálené páry.“²⁹ Ve čtvrtém bodě Molnárovo kázání vrcholí výkladem o kometách: „Kometa, nebo po česku hvězda ocasatá, jest též plane[ta], kterýž jen někdy viděti se dává a o kterémž ne bez příčiny se věří, že svůj řádný a určitý běh má. Kometa tak jako ostatní hvězdy veliké tělo nebeské jest. Učení hvězdáři o těchto hvězdách již takovou známost mají, že vypočtou i čas ten kometa, který se nám okáže, zase přijde, a nám se [zjevití] musí. Přichází pak lidem strašlivý, poněvadž má obzvláštní a neobyčejnou podobu a často jako metla neb jako meč se ukáže.“³⁰ Molnár připouští, že se při přiletu komety někdy dějí zlé věci, ovšem současně dodává, že by k nim jistě došlo i bez komety. „O té ocasaté hvězdě neb kometě zachovejme, že jest [tělo tmavé], tak jako naše Země a Měsíc, a že ji jen tehdy viděti můžeme, když ji slunce v běhu jejím osvítí. Co by se ale o tom jejím světlém ocase smejšleti mohlo, posavad žádný nic jistého pověděti nemůže. Ten ocas jde vždycky od té strany, kteráž od Slunce jest odvracená a bez pochyby jest světlá pára jako čermánky a musíť nevyhnutelně k kometovi přináležeti.“³¹ V závěru kázání Molnár napomíná své farníky, aby patřice na nebeská znamení, pamatovali, že v nebesích je jejich domov „a ne tato hmotná a mrtvá země“.³²

Tři synové Jana Molnára, včetně nejmladšího Bedřicha vystudovali díky „alumneu pro nemajetné studenty“ evangelické gymnázium v Těšíně. Na ně samotné i na spolužáky, které na studiích potkal, vzpomíná Bedřich Molnár dosti obšírně v pamětech z roku 1927.³³ Po gymnaziálních studiích v Těšíně odešel Bedřich Molnár do Prahy, kde mezi léty 1865 a 1869 studoval práva. Pozoruhodnou kapitolu v Molnárových vzpomínkách představuje jeho vyprávění o době, kdy působil při studiích jako domácí učitel u německého podnikatele Moritze Gröheho v jeho pražské vile na Vinohradech, a o epizodě související s obsazením Prahy pruským vojskem v roce 1866, kdy posloužil v Gröheově vile jako tlumočnick skupince pruských vojáků z jazykově polského Poznańska.³⁴ Stejně poutavě líčí Molnár i cestu do jihočeského Husince v roce 1869 u příležitosti pětistého výročí narození mistra Jana Husa, kterou podnikl jako delegát tříčlenného poselstva Akademického čtenářského spolku s úkolem položit k Husovu rodnému domu květinový věnec.³⁵ Student práv Bedřich Molnár stál také u zrodu dob-

ročinného spolku „Radhošť“³⁶ který podporoval chudé studenty z Moravy, Slezska a Slovenska a v němž zastával Bedřich Molnár pozici místopředsedy. Záštitu nad tímto spolkem převzal František Palacký, který na jeho činnost přispíval roční částkou 50 zlatých. Bedřich Molnár při té příležitosti vzpomíná na osobní setkání s „otcem národa“: „Tak jsem poznal tatíčka Palackého tváří v tvář. Svou postavou a svým důstojným pomalým mluvením měl v sobě cosi tak vznešeně patriarchálního, že bezděky vzbuzoval velikou úctu u každého, kdo se s ním setkal.“³⁷ Bedřich Molnár se aktivně zapojil také do činnosti spolku studentů práv „Všehrd“³⁸ který působil v rámci širšího „Akademického čtenářského spolku“.

V Praze se Bedřich Molnár účastnil evangelických bohoslužeb sboru u Salvátora, kde tehdy působil farář Daniel Theofil Molnár z luteránského rodu Molnárů. Ten pocházel z Slovenska a s hořátevskými Molnáry nebyl spřízněna.³⁹

V Pamětech z roku 1927 končí Bedřich Molnár líčení svých pražských studií bezprostředním vstupem do právní praxe při českých soudech. Ve starší verzi z roku 1921 však dodává, že doktorát z obojího práva získal na Jagelonské univerzitě v polském Krakově. Oba prameny však shodně uvádějí rok 1869 jako počátek jeho právní praxe. Bedřich Molnár během svého působení v české justici vystřídal řadu soudních institucí. První praktické zkušenosti získal v Praze při Zemském civilním soudu v budově dnešního Obvodního soudu pro Prahu 1 a Prahu 7 na Ovovném trhu a při Trestním zemském soudu v komplexu budov na Karlově náměstí.

Samostatnou činnost soudce zahájil ve Veselí nad Lužnicí a dále pokračoval v úřadu soudce v Nové Pace, Kolíně, Českých Budějovicích, v České Lípě a ve svém posledním působišti Plzni. Kariera soudce Bedřicha Molnára trvala 24 let do roku 1893.⁴⁰ V době svého kolínského působení se Bedřich Molnár oženil se svou první ženou Boženou z rodiny mlynáře v Klavarech u Kolína.⁴¹ Jejich první dítě, syn Gabriel, zemřelo krátce po porodu a také Bedřichova žena Božena onemocněla plicní nemocí, pravděpodobně tuberkulózou, z níž se léčila převážně v zahraničí: v italském Meranu, švýcarské Ženevě, francouzské Nice a opět v italské Bordighere. Krátce po jejím návratu do Čech však v Českých Budějovicích umírá nejprve druhé dítě Molnárů, dcera Markéta, a nedlouho poté v dubnu 1883 také ona sama.⁴²

²⁸ KÁZÁNÍ, s. [4–5].

²⁹ KÁZÁNÍ, s. [5].

³⁰ KÁZÁNÍ, s. [5–6].

³¹ KÁZÁNÍ, s. [5].

³² KÁZÁNÍ, s. [10].

³³ MOLNÁR 1921, s. 13. MOLNÁR 1927, s. 38–49.

³⁴ MOLNÁR 1927, s. 55–56.

³⁵ MOLNÁR 1927, s. 59–60.

³⁶ POKORNÝ 2009.

³⁷ MOLNÁR 2013, s. 60.

³⁸ LUČAN 1998.

³⁹ HREJSA 1927, s. 342–356. MOLNÁR 1921, s. 36–37.

⁴⁰ MOLNÁR 2013, s. 63. MOLNÁR 1921, s. 13. Ve starší verzi svých pamětí z roku 1921 uvádí Bedřich Molnár jako místo svého působení ještě Nové Hrady.

⁴¹ MOLNÁR 2013, s. 68. MOLNÁR 1921, s. 14.

⁴² MOLNÁR 2013, s. 68–69. MOLNÁR 1921, s. 14.

Po půldruhém roce, v září 1884 se Bedřich Molnár v pražském evangelickém kostele u Klimenta oženil podruhé se sestřenicí své první ženy Julií, dcerou humpoleckého soudního kancelisty Maxe Lešovského. V České Lípě, kde Bedřich Molnár zastával od roku 1885 místo radního sekretáře místního soudu, se manželům Molnárovým narodily první tři děti Bedřich, Julie a Pavla. Od roku 1888 působil Bedřich Molnár u plzeňského soudu na téže pozici jako v České Lípě. V Plzni se Molnárovům narodily dcery Marie a Arnoštka.⁴³

Vrchol životní kariery Bedřicha Molnára představuje rok 1893, kdy byl povolán do Vídně za člena Císařsko-královské vrchní církevní rady. Členství v radě zastával Molnár celkem 11 let až do začátku první světové války v roce 1914. Pozoruhodné svědectví o národnostním a jazykovém boji v rámci monarchie podává Bedřich Molnár ve výčtu největších úspěchů své vídeňské služby, mezi něž počítá prosazení jazykově české verze „Sbírky církevních nařízení“ dotud jen německého věstníku Vrchní církevní rady „Sammlungen kirchlicher Verordnungen“, podobně jako novou vyhlášku umožňující psát synodní zprávy také v českém jazyce, vést korespondenci s českými presbytery v českém jazyce a vyhotovovat české schvalovací doložky ke smlouvám ve věci nemovitého majetku českých sborů. V podobném duchu hovoří Molnár také o výchově svých dětí, k nimž ve Vídni přibyli ještě syn Jan a dcery Anna a Noemi. I zde působí Vídeň jako primárně nepřátelské a ohrožující prostředí, před nímž je třeba se mít na pozoru: „Chodily jste do škol a do různých vzdělávacích ústavů, a spočátku měli jsme my rodičové dosti starosti, abyste se nám neodnárodnily, neodecizily. Bylo nám přáno vésti vás přes všechny překážky k poznání a lásce mateřského jazyka a byl to zas především hořátevský koutek; uchylovali jsme se tam nebo poblíž, abychom byli v prostředí ryze českém a aby duch evangelia pokoje a lásky nás ovíval. Tak jedno s druhým bylo základem národního uvědomění. Domov český vítězil nad Vídní.“

Ve Vídni se však Molnárova rodina také seznámila s rodinou Henryho Selli, kazatele místního francouzského valdenského sboru, která pocházela z italského valdenského centra Torre Pellice nedaleko Turína. Molnárov syn Bedřich se sblížil s jednou ze dvou Selliho dcer Anittou, s níž se roku 1913 oženil. Anittina sestra Adelina se stala vychovatelkou v italské královské rodině. Bedřichu Molnárovi mladšímu a Anittě Selli se jako druhý syn po Enricovi narodil Amedeo (1923–1990), pozdější evangelický teolog a děkan Evangelické bohoslovecké fakulty v letech 1972–1978.⁴⁴

Na začátku první světové války se rodina Bedřicha Molnára odstěhovala z Vídně do Prahy, kde v roce 1920 zemřela jeho druhá žena Julie a o osm let později také Bedřich Molnár sám. Oba dva jsou pochováni v Praze na Malvazinkách.⁴⁵

Evangelický zpěvník *Cithara sanctorum* obdržel Bedřich Molnár od své starší sestry Marie (1840–1920)⁴⁶ za

svého vídeňského působení v roce 1897. 9. května 1922 jej jako svatební dar věnoval své dceři Anně u příležitosti jejího sňatku s lékařem Janem Loužilem. O své dceři Anně se Bedřich Molnár krátce zmiňuje v prvním sešitě svých pamětí: „Anička, naroz. 6. ledna 1898 ve Vídni, navštěvovala obecné a měšťanské školy tamtéž, tam i dívčí lyceum a hudební ústav Kaiserův, obchodní školu ředitele Eckerta v Praze a zde i školu jazyků v obchodní a pokračovací průmyslové škole dívčí. Dne 21. srpna 1921 zasnoubena s Med. Drem. Janem Loužilem, zubním lékařem v Jaroměřu.“⁴⁷ Kancionál tak v den svatby Anny Molnárové a Jana Loužila opustil prostředí rodiny Molnárovů a byl připojen ke starým tiskům a bibliofilii v loužilovské sbírce v Jaroměřu.

Bedřich Molnár a jeho starší sestra Alžběta jsou s největší pravděpodobností také původci dvou podpisů na přední předsádce kancionálu, vyvedených neumělou dětskou rukou. Nejedná se o skutečnou provenienci, ale spíše písemné cvičení: „Bedřich Molnár z Hořátwe,“ a „Alžběta Molnárova“.

Bedřich Molnár v závěru druhého sešitu svých pamětí s láskou a hrdostí přehlíží svých sedm dětí, které se dožily dospělosti a u jména každého z nich napíše několik slov k jejich současnému stavu a postavení. Na předposledním místě zmiňuje také Annu, která zemřela v roce 1988: „Andulka je provdána za M. Dra Loužila, zubního lékaře v Jaroměřu. Jejich manželství bylo požehnáno třemi dětmi: Jeničkem, Julinkou a Jaromírkem.“⁴⁸ Posledně jmenovaným, budoucím doktorem filosofie Jaromírem Loužilem, se cesta Sargankova kancionálu uzavírá.

Seznam citované literatury:

ALMANACH 1881: *Almanach jubilejní obsahující popsání všech českých sborů evangelických h. i a. v. r. 1881 v Čechách a na Moravě stávajících...* V Praze, 1881.

BIBLE 1807: *Biblia sacra, to gest Biblij swatá, aneb wssec-ka Swatá pjsma Starého y Nowého zákona, se wssj pilnostj opět přehlednuta, na mnohých mjstech podle textu půwodnjho y starých wydánj bratrských ponaprawena a w nowě wydána. Léta páně MDCCCVII.* [Berlín : Biblická společnost britická a zahraniční], 1807.

BOLZANO 1975: BOLZANO, Bernard – LOUŽIL, Jaromír [ed]. *Sozialphilosophische Schriften.* (Bernard Bolzano Gesamtausgabe, Reihe II, A. Nachgelassene Schriften (BBGA) II, Band 14). Stuttgart, 1975.

BOLZANO 1977: BOLZANO, Bernard – BERG, Jan [ed]. Loužil, Jaromír [ed]. *Vermischte philosophische und physikalische Schriften 1832–1848, Erster Theil.* (Bernard Bolzano Gesamtausgabe, Reihe II, A. Nachgelassene Schriften (BBGA) II, Band 12 (1)). Stuttgart, 1977.

BOLZANO 1978: BOLZANO, Bernard – BERG, Jan [ed], Loužil, Jaromír [ed]. *Vermischte philosophische und physikalische Schriften 1832–1848, Dritter Theil.* (Bernard Bolzano Gesamtausgabe, Reihe II, A. Nachgelassene Schriften (BBGA) II, Band 12 (3)). Stuttgart, 1978.

⁴³ MOLNÁR 1921, s. 14–16. MOLNÁR 2013, s. 69–71.

⁴⁴ MOLNÁR 2013, s. 74–75. MOLNÁR 1921, s. 17.

⁴⁵ MOLNÁR 1921, s. 15. MOLNÁR 2013, s. 76.

⁴⁶ Přípis na vakátu Molnárovské bible, bod 8.

⁴⁷ MOLNÁR 1921, s. 24.

⁴⁸ MOLNÁR 2013, s. 77.

BOLZANO 1985: BOLZANO, Bernard – LOUŽIL, Jaromír [ed]. *Erbauungsreden für Akademiker*. (Bernard Bolzano Gesamtausgabe, Reihe I, Schriften (BBGA) I, Band 2). Stuttgart, 1985.

BOLZANO 1989: BOLZANO, Bernard – LOUŽIL, Jaromír [ed]. *Vermischte Schriften 1839–1840 (I.–II.)* (Bernard Bolzano Gesamtausgabe, Reihe I, Schriften (BBGA) I, Band 16 (1–2)). Stuttgart, 1989.

BOLZANO 1994–2006: BOLZANO, Bernard – LOUŽIL, Jaromír [ed]. *Lehrbuch der Religionswissenschaft* (Bernard Bolzano Gesamtausgabe, Reihe I, Schriften (BBGA) I, Band 6–8). Stuttgart, 1994–2006.

HEIDARZADEH 2008: HEIDARZADEH, Tofigh. *A History of Physical Theories of Comets, From Aristotle to Whipple*. (New Studies in the History of Science and Technology, Archimedes 19). Riverside (CA), 2008.

HREJSA 1927: HREJSA, Ferdinand. *Dějiny české evangelické církve v Praze a ve středních Čechách v posledních 250 letech*. Praha, 1927.

KÁZÁNÍ: *Nefoliovaná složka papírů s kázáním je vložena do Berlínské bible Jana Molnára v majetku pí Jany Jasně*.

LOUŽIL 1962: LOUŽIL, Jaromír. *Literární archiv Národního muzea v Praze: Literární pozůstalost Čís. 430b: MUDr. Jan Loužil (1893–1960)*. Zpracoval Dr. Jaromír Loužil. Praha, 1962.

LUČAN 1998: LUČAN, Ján. Spolek českých právníků Všehrd 130 let na fakultě (1868–1998) In MALÝ, Karel [ed]. *Právnická fakulta Univerzity Karlovy. 1348–1998. Jubilejní sborník*. Praha, 1998, s. 315.

MOLNÁR 1921: MOLNÁR, Bedřich. *Malá kronika o rodu Molnáru*. Napsal v prosinci 1921 Dr. Bedřich Molnár. Rukopis v soukromém majetku.

MOLNÁR 1982: MOLNÁR, Bedřich. Z farského koutku. *Kostnické jiskry*, roč. 67 (1982), č. 32–43. Praha, 1982, vždy na s. 3.

MOLNÁR 2013: MOLNÁR, Bedřich. Z farského koutku. Vzpomínky Dr. Bedřicha Molnára z roku 1927 vydala jeho vnučka Jana Jasná o vánocích 2013 jako soukromý tisk pro rodinu a přátele. Praha, 2013.

PAMÁTKA 1893: *Stoletá památka posvěcení evang. ref. chrámu páně v Hořátku slavená dne 13. listopadu 1892*. Vydalo presbyterstvo sboru. V Pardubicích, 1893.

PETRBOK, ŠÍPEK 2013: PETRBOK, Václav – ŠÍPEK, Karel. Za Jaromírem Loužilem (1924–2013). In *Sborník Národního muzea, Řada C – Literární historie* 58 (2013), č. 1–2. Praha, 2013, s. 82–83.

POKORNÝ 2009: POKORNÝ, Jiří. Studentský podpůrný spolek Radhošť In *JUDr. Václav Kounic a jeho doba*. Brno, 2009, s. 327–336.

REJCHRTOVÁ 1999: REJCHRTOVÁ, Noemi. Amedeo Molnár historik a teolog „reformace“ In MACEK, Petr [ed.]. *Ročenka Evangelické teologické fakulty Univerzity Karlovy 1996–1999*. Praha, 1999, s. 43–53.

RYCHETSKÝ 2008: RYCHETSKÝ, Čestmír. *Kazatelé a sbory české národnosti církví AV a HV v Čechách a na Moravě 1781–1918, 1. část. Druhé doplnění a opravené vydání*. Telč, 2008.

TARDY 1868: TARDY, Heřman. *Historie evangelicko-reformovaného sboru hořatevského od jeho založení až do léta Páně 1868. Připojené kázání na rozloučenou držané od duch. správce hořatevského dne 19. led. 1868*. Ve Vídni, 1868.

UHLÍŘ 2011: UHLÍŘ, Jiří. *Osobnosti Jaroměře*. Liberec, 2011.

Grafické exlibris Jana Břetislava Molnára s vyobrazením uherské obce Alsóörs, odkud roku 1783 přišel do Čech zakladatel rodu Péter Molnár. Emblém, který nosil na prstenu (planoucí srdce prostřelené šípy), je zobrazen uprostřed

Vazba bratrského kancionálu s přípisky členů rodu Molnářů